

Особливості якісного читання п'ятнадцятирічних учнів

Г. С. Мурніна, канд. пед. наук,

Інститут педагогіки АПН України, лабораторія оцінювання якості освіти

Сучасна динаміка соціальних і культурних процесів у суспільстві, різноманітність інформації, що постійно оновлюється і зростає, обумовлює актуальність змін, які супроводжують процес формування якісного читання. Об'єктом даного дослідження є навчальні досягнення п'ятнадцятирічних учнів. Саме у цьому віці в багатьох країнах завершується обов'язкове навчання у школі, а програми освіти різних країн мають багато спільного. Мета дослідження полягала у визначенні особливостей якісного читання учнів основної школи та з'ясуванні готовності їхнього повноцінного функціонування в сучасному суспільстві.

Актуальним напрямом в основній школі позначено підготовку учня до сприйняття різних за типами і жанрами текстів і способів читання їх. Спостереження свідчать, що основна увага педагогів з різних предметів спрямована на відображення учнями змісту, а не на думку, висновок, точку зору, що народжуються після читання тексту або в його процесі. Розуміння учнями певного текстового джерела буде найпродуктивнішим за умови набування спеціальних читацьких умінь і застосування їх.

З метою визначення обізнаності педагогів і учнів із особливостями моніторингових досліджень і безпосередньо вимірюванням і оцінюванням читацьких умінь учнів проводили інтерв'ювання і опитування педагогів, анкетування і тестування учнів Київського ліцею бізнесу, Київської середньої школи №41, Київського ліцею № 241 „Голосіївський”, Одеської середньої школи № 48. Досліджували читацькі вміння розуміння тексту: загальна орієнтація і розуміння цілісного змісту тексту; знаходження заданої інформації; інтерпретація тексту; рефлексія на зміст і форму тексту, його характеристика і оцінка.

Найскладнішим у вмінні знаходження інформації визнано вміння встановлювати послідовність або комбінацію глибоко прихованої у тексті

інформації, частина якої може бути задана поза основним текстом. Найскладнішим у вмінні інтерпретувати текст визнано вміння тлумачити відтінки мови розуміти текст у всіх його деталях. Найскладнішим у вмінні рефлексії і оцінки визнано вміння оцінювати глибокі ідеї тексту і формулювати гіпотезу на основі знань, здобутих поза школою.

Для виконання завдань учень повинен володіти знаннями про структуру тексту, особливості жанру, вміннями виявляти в тексті іронію, гумор, відтінки думки, виражені словом, виявляти здібності сприйняття авторської думки і розрізняти авторські оцінки зображеного. Як показують міжнародні дослідження, на трудність завдань впливають три характеристики: тип запрошуваної інформації, особливості співвідношення заданої і запрошуваної інформації, правдоподібність відволікаючої інформації. За ступенем складності такого співвідношення виділено чотири типи завдань: завдання на локалізацію, циклізацію, інтеграцію, генерацію інформації. Особливе значення для дослідження якості читання має співвідношення пропонованих учням ситуацій читання, аспектів читання, текстових форматів і видів завдань.

Якісне читання передбачає володіння учнями вміннями прийому і фіксації інформації. Особливості якісного читання - це вміння учня самостійно обирати джерело інформації, осмислено планувати роботу з текстом, визначати раціональні підходи, узагальнювати, аналізувати, порівнювати. Заслуговує на увагу перелік умінь, якими повинен володіти «читач-майстер», «кваліфікований читач», що включає: пізнавальні, проектувальні, конструктивні, комунікативні, організаційні.

Забезпечення якісного читання сучасної учнівської молоді значною мірою залежить від професійної підготовки і післядипломної освіти вчителів предметів, де задіяні книги, інструкції, коментарі, керівництво і інша текстова інформація. У процесі навернення молоді до якісного читання особливу роль відіграє культура педагогічного втручання, особистість

вчителя, його ставлення до книги, людські, комунікативній, професійні якості і знання.

На основі вивчення педагогічного досвіду, результатів моніторингового дослідження якості читання можна твердити, що система освіти недостатньо готує п'ятнадцятирічних учнів до виконання подібних завдань. Учні майже не зустрічаються із: міждисциплінарними завданнями; завданнями із життєвими ситуаціями, в яких читання необхідне для розв'язування суспільних і приватних проблем; завданнями, близькими до життєвих інтересів і соціального досвіду учнів завданнями з вибором відповіді, виконання яких вимагає спеціальної підготовки. У дослідженні якісного читання доцільно користуватися всіма видами шкал і оцінок: дихотомічною, ієрархічною, хоча вона і одержала назву оцінки з частковою довірою.

Вивчення змісту і результатів досліджень якості читання п'ятнадцятирічних учнів свідчить про нагальну необхідність у: забезпеченні українських шкіл науково-методичною літературою з проблем підготовки учителів і учнів до проведення незалежних вимірювань і оцінювань якості читання; вивченні міжнародного педагогічного досвіду з проблем якісного читання учнівської молоді; проведенні інформаційних заходів щодо популяризації читання якісної сучасної літератури.

Мурніна Г. С. Особливості якісного читання п'ятнадцятирічних учнів/Анотовані результати науково-дослідної роботи інституту педагогіки за 2008 рік . — К. Педагогічна думка, 2009. — 424 с. - С. 121 - 123.